

СІМЕЙНА МЕДИЦИНА

у **3** КНИГАХ

За редакцією
професора **О.М. ГИРІНОЇ**,
професора **Л.М. ПАСІЄШВІЛІ**,
професора **Г.С. ПОПІК**

КНИГА **1**

ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ СІМЕЙНОЇ МЕДИЦИНИ

МЕДИЦИНА

СІМЕЙНА МЕДИЦИНА

УДК 616.1/4; 616.6
ББК 5.1 (4УКР)2я73
С42

Автори: *О.М. Гиріна, Л.М. Пасієшвілі, Г.С. Попік, А.С. Свінціцький, Є.Я. Склярів, С.В. Білецький, В.М. Чорнобривий, Н.Д. Чухрієнко, Л.С. Бабінець, А.Я. Базилович, Н.М. Железнякова*

Рецензенти: д-р мед. наук, проф. Г.І. Лисенко (Національна академія післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика); д-р мед. наук, проф. О.М. Корж (Харківська медична академія післядипломної освіти)

Сімейна медицина: У 3 кн.: підручник. Кн. 1. Загальні питання сімейної
С42 медицини / О.М. Гиріна, Л.М. Пасієшвілі, Г.С. Попік та ін.; за ред. О.М. Гиріної,
Л.М. Пасієшвілі, Г.С. Попік. — К.: ВСВ «Медицина», 2013. — 672 с.
ISBN 978-617-505-244-0
ISBN 978-617-505-259-4 (Кн. 1)

У підручнику висвітлено теоретичні засади сімейної медицини, соціальні передумови щодо її впровадження, розкрито основні аспекти практичної діяльності сімейного лікаря, проблеми, що мають місце в його роботі та засоби щодо їх розв'язання. Узагальнено багаторічний досвід викладання сімейної медицини в провідних медичних університетах України, представлено сучасні погляди на загальну лікарську практику та концепції в розвитку.

Розглянуто організацію позалікарняної допомоги при найпоширеніших захворюваннях терапевтичного профілю та методи надання невідкладної допомоги при загрозливих для життя станах. Наведено інформацію з діагностики, лікування, профілактики, диспансеризації, експертизи непрацездатності, що дозволить лікарю правильно оцінити симптоми, визначити перелік захворювань для проведення диференціальної діагностики, а в подальшому — сформулювати діагноз і спланувати лікувально-реабілітаційні заходи.

Для студентів вищих медичних навчальних закладів IV рівня акредитації, лікарів-інтернів за спеціальністю «загальна практика — сімейна медицина» та сімейних лікарів.

ББК 51.1 (4 УКР) 2 я 73
УДК 616.1.1/4; 616.6

ISBN 978-617-505-244-0
ISBN 978-617-505-259-4 (Кн. 1)

© О.М. Гиріна, Л.М. Пасієшвілі, Г.С. Попік,
А.С. Свінціцький, Є.Я. Склярів, С.В. Бі-
лецький, В.М. Чорнобривий, Н.Д. Чух-
рієнко, Л.С. Бабінець, А.Я. Базилович,
Н.М. Железнякова, 2013
© ВСВ «Медицина», оформлення, 2013

ЗМІСТ

Список умовних скорочень	7
Розділ 1. Місце сімейної медицини в загальній структурі охорони здоров'я та принципи сімейного обслуговування населення на засадах сімейної медицини. Організація роботи сімейного лікаря. Особливості організації позалікарняної терапевтичної допомоги.	9
1.1. Основні аспекти підготовки та функції сімейного лікаря	13
1.2. Системно-теоретична основа сім'ї	17
1.3. Психогенні аспекти діяльності сімейного лікаря. Вирішення соціально-медичних проблем родини	19
Розділ 2. Сімейна та страхова медицина в Україні	21
2.1. Види медичного страхування	31
2.2. Обов'язкове медичне страхування	32
2.3. Добровільне медичне страхування	38
2.4. Фінансування медичної допомоги в умовах медичного страхування.....	42
2.5. Якість медичної допомоги.....	47
Розділ 3. Основи інформаційного забезпечення. Застосування телемедицини. Доказова медицина. Скринінг-діагностика та диспансеризація	51
3.1. Основи інформатики	51
3.2. Телемедицина	58
3.3. Доказова медицина	69
3.4. Скринінг-діагностика	77
3.5. Диспансеризація	86
Розділ 4. Медико-соціальні аспекти здоров'я населення. Роль сімейного лікаря в популяризації здорового способу життя, профілактиці та диспансеризації	93
4.1. Роль сімейного лікаря у зміцненні здоров'я населення	99
4.2. Показники ефективності диспансерного обслуговування населення	114
4.3. Показники діяльності амбулаторно-поліклінічних закладів і стану громадського здоров'я	118
Розділ 5. Оцінювання поширеності факторів ризику в розвитку основних хронічних неінфекційних захворювань і розроблення профілактичних заходів з урахуванням синдромального підходу.	121
Розділ 6. Профілактика найпоширеніших захворювань терапевтичного профілю.	130
6.1. Хвороби органів кровообігу.	130
6.1.1. Атеросклероз	130
6.1.2. Ішемічна хвороба серця	135
6.1.3. Артеріальна гіпертензія	142
6.1.4. Серцева недостатність	151
6.2. Хвороби органів дихання	155
6.2.1. Хронічні обструктивні захворювання легень	155
6.2.2. Бронхіальна астма	161

6.3. Хвороби органів травлення	168
6.3.1. Функціональні захворювання стравоходу	168
6.3.2. Гастроезофагальна рефлюксна хвороба	171
6.3.3. Функціональна диспепсія	178
6.3.4. Хронічний гастрит, дуоденіт	182
6.3.5. Пептична виразка шлунка та дванадцятипалої кишки	184
6.3.6. Функціональні порушення жовчних шляхів	188
6.3.7. Хронічний холецистит	193
6.3.8. Жовчнокам'яна хвороба	196
6.3.9. Неалкогольна жирова хвороба печінки	200
6.3.10. Алкогольна хвороба печінки	202
6.3.11. Цироз печінки	206
6.3.12. Хронічний панкреатит	211
6.3.13. Синдром подразненої товстої кишки	217
6.3.14. Дисбіоз кишечника	221
6.4. Хвороби сечових органів	224
6.4.1. Сечокам'яна хвороба	224
6.4.2. Хронічний пієлонефрит	230
6.4.3. Хронічна хвороба нирок	235
6.4.4. Цистит	240
6.5. Анемії	246
6.5.1. Залізодефіцитна анемія	246
6.5.2. В ₁₂ -(фолієво)дефіцитна анемія	249
6.6. Хвороби ендокринної системи	252
6.6.1. Дифузний токсичний зоб	252
6.6.2. Хронічний аутоімунний тиреоїдит	257
6.6.3. Гіпотиреоз	260
6.6.4. Цукровий діабет	264
6.7. Ревматичні хвороби	270
6.7.1. Гостра ревматична гарячка	270
6.7.2. Ревматоїдний артрит	278
6.7.3. Системний червоний вовчак	292
6.7.4. Системна склеродермія	306
6.7.5. Системні васкуліти	313
6.7.6. Дерматоміозит і поліміозит	336
6.7.7. Остеоартроз	343
6.7.8. Подагра	348
6.7.9. Серонегативні спондилоартрити	353
6.8. Онкологічні захворювання	374
6.8.1. Рак шийки матки	374
6.8.2. Рак грудної залози	375
6.8.3. Рак кишечника	376
6.8.4. Рак передміхурової залози	377

Розділ 7. Організація роботи денних і домашніх стаціонарів.....	378
7.1. Організація роботи денного стаціонару.....	378
7.2. Організація роботи стаціонару вдома.....	392
 Розділ 8. Медико-соціальна експертиза при захворюваннях внутрішніх органів.....	 395
8.1. Загальні питання організації медико-соціальної експертизи.....	395
8.2. Медико-соціальна експертиза при найпоширеніших терапевтичних захворюваннях.....	404
 Розділ 9. Невідкладна допомога сімейним лікарем на догоспітальному етапі у разі раптової смерті.....	 463
9.1. Раптова серцева смерть.....	463
9.2. Реанімаційні заходи.....	471
9.3. Профілактика <i>раптової</i> серцевої смерті.....	493
 Розділ 10. Надання невідкладної допомоги в практиці сімейного лікаря при больовому синдромі.....	 494
10.1. Головний біль.....	495
10.2. Біль при захворюваннях опорно-рухового апарату.....	503
10.2.1. Грудні синдроми.....	504
10.2.2. Поперекові синдроми.....	508
10.3. Біль у животі.....	512
10.4. Біль, зумовлений порушенням прохідності судин кінцівок і таза.....	518
10.5. Біль при онкологічних захворюваннях.....	520
 Розділ 11. Діагностика і невідкладна допомога при синкопальних станах, судомних і судомному синдромі.....	 522
11.1. Діагностика і невідкладна допомога при синкопальних станах.....	522
11.1.1. Загальні аспекти проблеми синкопальних станів.....	522
11.1.2. Несинкопальні стани, що помилково можуть бути сприйняті як непритомність.....	524
11.1.3. Кардіогенно-опосередковані синкопальні стани.....	528
11.1.4. Нейрогенно-опосередковані синкопальні стани.....	538
11.1.5. Синкопальні стани в педіатричній практиці.....	544
11.1.6. Синкопальні стани в осіб похилого віку.....	544
11.1.7. Синкопальні стани, зумовлені ортостатичною гіпотензією.....	545
11.1.8. Неврологічні і психіатричні варіанти розладів свідомості.....	553
11.1.9. Окремі питання синкопальних станів.....	556
11.2. Судомний синдром. Діагностика й надання невідкладної допомоги на догоспітальному етапі.....	560
11.2.1. Загальні відомості про судомний синдром.....	560
11.2.2. Судомний синдром у дітей.....	561
11.2.3. Загальні відомості про епілептичний напад.....	565
11.2.4. Епілептичні напади в дітей.....	569
11.2.5. Крампі.....	570

11.2.6. Гіперкінези	571
11.2.7. Судоми при істерії	572
Розділ 12. Надання невідкладної допомоги в практиці сімейного лікаря в разі ужалень, укусів, електротравм, утоплень, дії низьких і високих температур	
12.1. Клінічна картина та перша допомога в разі ужалення перетинчастокрилими комахами	574
12.2. Укуси змії та невідкладна допомога в цих випадках	578
12.3. Клінічна картина та перша допомога в разі укусів тварин	584
12.4. Клінічна картина та перша допомога в разі укусів членистоногими (клас — паукоподібні)	585
12.4.1. Укус каракурта	585
12.4.2. Укус тарангула	586
12.4.3. Укус скорпіона	586
12.5. Клінічна картина та перша допомога у випадках ураження електричним струмом, утоплення, дії критичних температур	587
12.5.1. Ураження електричним струмом	587
12.5.2. Утоплення	590
12.5.3. Вплив критичних температур	592
Тестові завдання	596
Додатки	647
Додаток 1. Примірне положення про телемедичний центр (кабінет) закладу охорони здоров'я	647
Додаток 2. Примірне положення про взаємодію телемедичних центрів і закладів охорони здоров'я	649
Додаток 3. Порядок диспансеризації населення	657
Додаток 4. Анамнестична анкета	665
Список рекомендованої літератури	668